

日本語の統語論 とうごろん

- Syntax – větná stavba
 - významotvorná struktura větších jazykových celků
- **věta** ぶん 文 – pole vztahů mezi znakovými jednotkami (slovy), které má „větný charakter“
 - bezprostřední složky (konstituenty) ちよくせつこうせいそ 直接構成素
 - stromové schéma じゅけいず 樹形図
 - ilustrace odlišných vztahů v (syntakticky) víceznačných větách
 - **fráze** く 句 – konstrukce, jež ve větě plní funkce typické pro určité slovní druhy (a výrazy daného slovního druhu mají ve svém jádru – *head* しゅようぶ 主要部)
 - **klauze** せつ 節 – konstrukce s konstituenty v syntaktických vztazích, ale bez „větného charakteru“
 - **větný člen** せいぶん 文の成分 = konstituent zapojený do syntaktických (větných) vztahů
- **čindžucu** 陳述 jako „větovtvorný prvek“
- Základní typy větných vztahů/funkcí/zapojení:
 - Predikace – větný člen predikát (přísudek) じゅつご 述語
 - Doplnění – větný člen komplement (doplňek) ほそくご 補足語 (ほご 補語)
 - problematičnost větného členu podmět しゅご 主語
 - Modifikace – větný člen modifikátor しゅうしよくご 修飾語
 - Adnominální modifikace – prívlastek れんたいしゅうしよくご 連体修飾語
 - Adverbální modifikace – přísllovečné určení れんようしゅうしよくご 連用修飾語
 - Paralelní rozvití へいれつかんけい 並列関係

- Typy větných konstrukcí podle počtu a vztahu klauzí:
 - Jednoduchá věta たんぶん 単文 – tvořena jednou klauzí (jeden přísudek)
 - Souvětí souřadné じゅうぶん 重文 – tvořena více než jednou klauzí, přičemž klauze jsou ve vzájemně paralelním vztahu
 - Souvětí podřadné ふくぶん 複文 – tvořeno více než jednou klauzí, přičemž jedna klauze (しゅせつ 主節) je vůči jiné/jiným (じゅうぞくせつ 従属節) v řídicím postavení
- Struktura predikačních konstrukcí
 - 2 druhy **valence** (tendence vázat na sebe určité výrazy či typy výrazů):
 - Sémantický rámeček – role participantů (vztahuje se k lexémům)
 - Syntaktický rámeček – role aktantů (*arguments*) こう 項 (vztahuje se ke konstrukcím)
- **Konstrukce** 構文 jako základní symbolická (znaková) jednotka gramatického (jazykového) systému
 - formální rovina: pádové schéma, funkční tvar predikativu, slovosled aj.
 - obsahová rovina: konceptuální obsah (včetně informační struktury), stylistické ukotvení, funkce aj.
- Mezi konstrukcemi existují tzv. meronymické vztahy (vztahy části a celku) → určitá konstrukce může tvořit součást konstrukce jiné (případně též být součástí tzv. konstruktů – konkrétního textového uplatnění určité konstrukce či konstrukční sítě)

参考文献 :

庵功雄『新しい日本語学入門』 (スリーエーネットワーク 2001)

沖森卓也等『図解日本語』 (三省堂 2006)

小池清治『現代日本語文法入門』 (ちくま学芸文庫 1997)

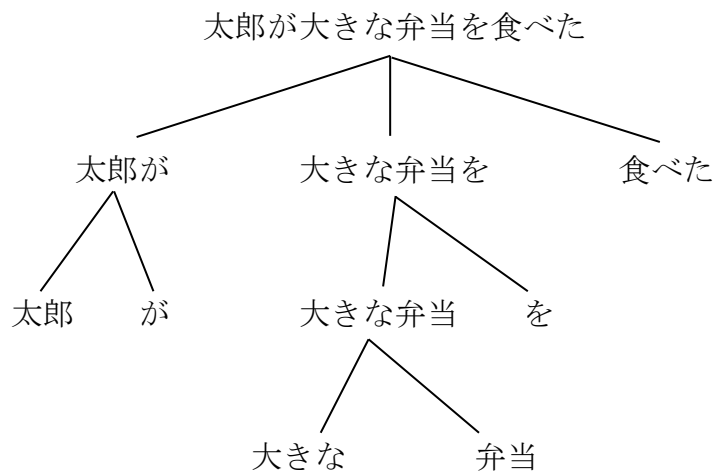
原沢伊都夫『日本語教師のための入門言語学』 (スリーエーネットワーク 2016)

佐久間淳一、加藤重広、町田健『言語学入門』 (研究者 2004)

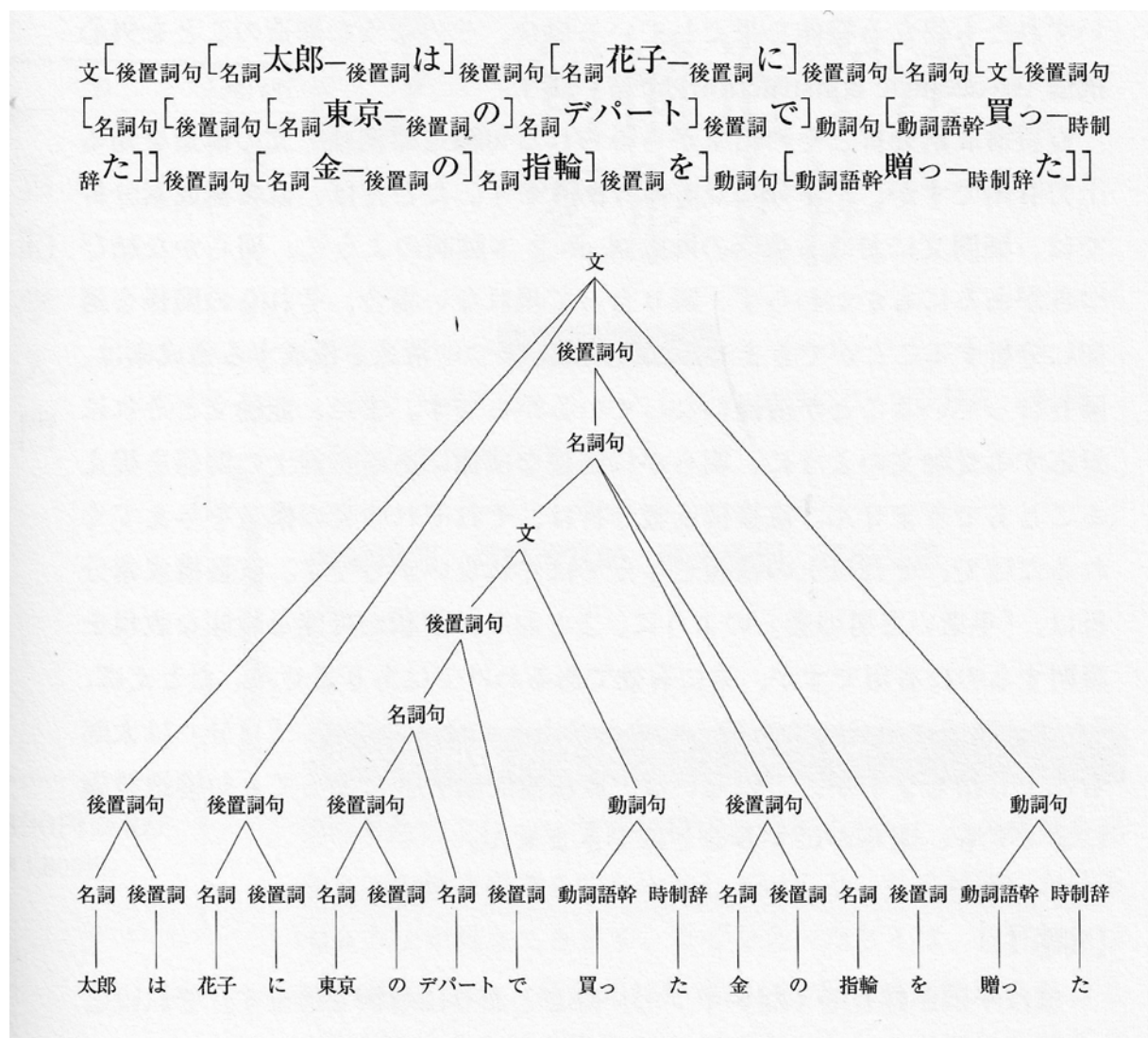
Hilpert, Martin (2014) *Construction Grammar and its Application to English*. Edinburgh University Press.

資料①

Пříklad rozložení japonské věty na bezprostřední složky ve stromovém schématu:

資料②

資料③

Propojení participantů a aktantů do „ditranzitivní“ konstrukce (princip sémantické koherence):

お母さんが ^{むすこ}息子 ^{べんとう}にお弁当を作りました。

<i>Sémantický rámec slovesa</i> 作る (vyrobí)	<i>Konstrukt</i>	<i>Syntaktický rámec</i> „ditranzitivní“ konstrukce
výrobce = 〈お母さん〉	お母さんが	konatel (dávající) = [NP が]
	息子に	příjemce (dostávající) = [NP に]
výrobek = 〈お弁当〉	お弁当を	objekt (předávaná věc) = [NP を]
činnost = 〈作る〉	作りました。	přísudek = [V _{AKTIVNÍ TVAR}]

„Ditransitivní“ konstrukce (prototyp):

Formální rovina = pádové schéma [NP *ga* NP *ni* NP *o* V_{AKTIVNÍ TVAR}]

Obsahová rovina = obrazové schéma [X způsobí, že Y obdrží Z]

練習①

Proveďte analýzu syntakticky víceznačné věty 太郎が大きな弁当の梅干を食べた do stromových schémat tak, aby byly patrné syntaktické odlišnosti ve významech:

- 弁当が大きい
- 梅干が大きい.

統語論の専門用語

文	ブン	従属節	ジュウゾクセツ
直接構成素	チョクセツコウセイソ	陳述	チンジュツ
句	ク	構文	コウブン
節	セツ	項	コウ
樹形図	ジュケイズ	述語	ジュツゴ
文の成分	ブンノセイブン	主語	シュゴ
単文	タンブン	補足語	ホソクゴ
重文	ジュウブン	修飾語	シュウシヨクゴ
複文	フクブン	連体	レンタイ
主節	シュセツ	連用	レンヨウ